

**Střední škola a vyšší odborná škola umělecká a řemeslná**

**Nový Zlíchov 1, 150 00 Praha 5**

**ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE**

**PRO OBDOBÍ ZÁŘÍ 2024 – SRPEN 2028**

## Obsah

1. Současný stav problematiky .....	3
2. Cíle programu .....	4
3. Vymezení cílové skupiny.....	4
3.1. Znalostní kompetence žáků .....	5
3.1.1. Cíle dlouhodobé .....	6
3.1.2. Cíle střednědobé.....	6
3.1.3. Cíle krátkodobé .....	6
3.2. Způsoby naplňování cílů preventivní strategie.....	7
3.3. Personální zajištění prevence.....	9
4. Základní kompetence .....	10
5. Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny.....	11
6. Vyhodnocení preventivní strategie .....	12

# 1. Současný stav problematiky

Škola vytváří tento program jako základní nástroj prevence. Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit, program je nejméně jednou ročně vyhodnocován, sleduje se účinnost, průběh a efektivita jednotlivých aktivit.

Nárůst různých sociálně patologických jevů včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Proto je důležité zahájit primární prevenci v době základní školní docházky a pokračovat v ní po celou dobu středního vzdělávání, poskytovat žákům co nejvíce informací o celé problematice negativních jevů ve společnosti, naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni.

Tento program byl zpracován na základě Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j. MSMT-21149/2016) a Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č. j.: 21291/2010-28).

## Školní preventivní strategie:

- je dlouhodobým preventivním programem školy
- je součástí školního vzdělávacího programu, který vychází z příslušného rámcového vzdělávacího programu, popř. přílohou dosud platných osnov a učebních plánů
- vychází z omezených časových, personálních a finančních investic se zaměřením na nejvyšší efektivitu
- jasně definuje dlouhodobé a krátkodobé cíle
- je naplánována tak, aby mohla být řádně uskutečňována
- přizpůsobuje se kulturním, sociálním či politickým okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí
- oddaluje, brání nebo snižuje výskyt sociálně patologických jevů
- zvyšuje schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí
- má dlouhotrvající výsledky
- pojmenovává problémy z oblasti sociálně patologických jevů dle čl. 1, odst. 1 a případné další závislosti, včetně anaboličtva, dopingu, násilí a násilného chování, intolerance a antisemitismu
- pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, pacientům či dětem) při ochraně jejich lidských práv
- podporuje zdravý životní styl, tj. harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity)
- poskytuje podněty ke zpracování Minimálního preventivního programu.

## 2. Cíle programu

Cílem působení v oblasti prevence sociálně patologických jevů je mladý občan odpovědný za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku:

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
- schopný dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí
- s přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi
- schopný řešit, případně schopný nalézt pomoc při řešení problémů
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek.

**Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže zahrnuje především aktivity v oblastech prevence:**

- násilí a šikanování
- záškoláctví
- kriminality, delikvence, vandalismu aj. forem násilného chování
- ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže
- xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu
- užívání návykových látek (včetně alkoholu a kouření), anabolik, medikamentů a dalších
- netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling)
- diváckého násilí
- komerčního sexuálního zneužívání dětí
- syndromu týraných a zneužívaných dětí
- sekt a sociálně patologických náboženských hnutí.

## 3. Vymezení cílové skupiny

Strategie je zaměřena na všechny žáky školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez odborné kvalifikace. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, speciální pedagog a metodik prevence.

Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována rodičům tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

### **3.1. Znalostní kompetence žáků**

Žáci:

- znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování
- vědí, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- vědí, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- vědí, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a dokáží o nich diskutovat

## **4. Cíle dlouhodobé**

Základními cíli strategie primární prevence sociálně patologických jevů na období 2024-2028 jsou:

- Výchova ke zdravému životnímu stylu.
- Rozvoj a podpora sociálních kompetencí.
- Funkční informační systém, vícezdrojové a víceleté financování projektů primární prevence.

### **4.1.1. Cíle střednědobé**

- Vytváření a distribuce metodických materiálů.
- Zapojování rodin do života škol.
- Pravidelné zapojování do grantového systému prostřednictvím vlastních projektů.
- Finanční zabezpečení funkce školního metodika prevence (snížená přímá míra vyučovací povinnosti).
- Vytvoření a podpora systému víceletého financování pro oblast primární prevence sociálně patologických jevů.

Školní preventivní strategie je rozpracována v každém školním roce do Minimálního preventivního programu a je součástí VVP školy.

### **4.1.2. Cíle krátkodobé**

- Zmapování potřeb v oblasti primární prevence.
- Finanční podpora školní preventivní strategie.

### **4.1.3. Hlavní aktivity pro naplnění strategických cílů:**

a) Vzdělávání pedagogických pracovníků:

- systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v technikách pedagogické preventivní práce, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací
- systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu, oblastí preventivní výchovy do výuky
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže, zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování

- b) Průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole z hlediska rizik výskytu patologických jevů a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených dětí a mladistvých,
- c) Diferencované uplatňování preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny dětí a mládeže,
- d) Poskytování poradenských služeb a zajišťování poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče a pedagogy.

## 4.2. Způsoby naplňování cílů preventivní strategie

- a) Stav dětí ve vztahu k patologickým jevům

Ke zjištění aktuálního stavu sociálně patologických jevů ve škole jsou využívány dotazníkové metody, práce třídních učitelů a podněty ze Žákovské rady školy.

- b) Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovným poradcem, atd. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

- c) Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku a také o svých nedostatcích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

- d) Komunikace s rodiči, veřejností

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Rodiče mají také možnost navštívit výuku. Poznají tak prostředí školy a lépe tak chápou potřeby svých dětí ve škole. Rodiče budou o programu informovat především třídní učitelé na třídních schůzkách, další informace získají od výchovného poradce a školního metodika prevence. Informovanost bude zaměřena zejména na oblast prevence užívání návykových látek a šikany a také na základní seznam změn chování, které by se mohly u jejich dětí vyskytnout a několik užitečných rad, jak se zachovat, zjistí-li u svého potomka závislost či stane-li se jejich dítě obětí šikany.

- e) Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a výchovným poradcem, který se zapojí do

diagnostického a terapeutického procesu. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP, krizové centrum aj.).

f) Řešení přestupků

Porušování školního řádu, týkající se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce.

Jsou sledovány i další sociálně patologické jevy - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

- 1) individuální pohovor se žákem
- 2) jednání s rodiči na úrovni výchovné komise
- 3) doporučení kontaktu s odborníky
- 4) v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
- 5) v případě dealerství oznámení Policii ČR

g) Zveřejňování informací

Informace budou zveřejňovány na internetových stránkách školy, nástěnce výchovného poradce a žákovské nástěnce v přízemí budovy teoretického vyučování. Dalším informačním zdrojem pro žáky a hlavně vyučující je knihovna a videotéka v pracovně výchovného poradce. Postupně bychom ji rádi doplnili o několik aktuálních titulů.

## **4.3. Personální zajištění prevence**

### **1. Výchovný poradce**

Výchovný poradce koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Učitelé informují výchovného poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem. Výchovný poradce navrhuje opatření, navrhuje svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí, apod.). Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – SPC, PPP.

### **2. Metodik prevence**

Metodik prevence spoluvytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Podílí se na realizaci adaptačního kurzu po první ročníky střední školy. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací o problematice sociálně patologických jevů ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci minimálního preventivního programu.

### **3. Speciální pedagog**

Věnuje se péči o žáky se specifickými poruchami učení, pomáhá jim se zvládnutím studia pomocí vhodné strategie učení, motivuje je k úspěšnému dokončení studia. Mapuje příčiny školního neúspěchu žáků a nabízí jim odbornou konzultaci. Spolupracuje s odborníky z PPP.

### **4. Školní psycholog**

Poskytuje psychologické poradenství žákům s osobními, výchovnými a výukovými potížemi. Poradenství poskytuje i rodičům žáka a ZZ. Spolupracuje s VP, MP, TU a ostatními pedagogy školy. Pracuje s třídním kolektivem s cílem zajistit ve třídě, co nejlepší sociální klima pro všechny žáky. Poskytuje krizovou intervenci.

### **5. Pedagogové**

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace.

### **6. Ředitel školy**

Sleduje efektivitu prevence sociálně patologických jevů. Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole.

## 5. Základní kompetence

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou

zvyšování sociální kompetence – rozvíjíme sociální dovednosti, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání

posilování komunikačních dovedností – zvyšujeme schopnost řešit problémy, konflikty, posilujeme adekvátní reakce na stres, neúspěch či kritiku

vytváříme pozitivní sociální klima – pocit důvěry, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty

formujeme postoje ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistických postojů apod.

### **Klíčové vyučovací oblasti jsou:**

- oblast přírodovědná (např. biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)
- oblast zdravého životního stylu (např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast rodinné a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, správná výživa, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)
- oblast sociálně právní (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)
- svět práce – oblast pracovněprávních vztahů, bezpečnost při práci

## **6. Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny**

Přechod na střední školu přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – nová skupina spolužáků, delší dojíždění do školy či bydlení na internátě, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.

Formy a metody, které jsou ve škole používány, umožňují efektivně naplňovat program primární prevence ve stanoveném rozsahu i obsahu a poskytují širokou škálu formálních i neformálních možností působení na žáky:

- Adaptační kurz pro žáky prvních ročníků
- Třídnické hodiny

### **Zařazení tematických okruhů do výuky v následujících předmětech:**

- Český jazyk
- Tělesná výchova
- Chemie, Fyzika a Základy ekologie
- Základy společenských věd
- Výtvarná příprava
- Dějepis a Dějiny výtvarné kultury
- Besedy, diskuse
- Výlety a exkurze
- Filmová představení
- Výstavy

### **Obsah programů:**

- vzájemné seznámení a poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- zvládání náročných fyzických a duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí

- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod.)

## **7. Vyhodnocení preventivní strategie**

Vyhodnocení preventivní strategie souvisí s vyhodnocováním MPP pro každý rok a provádí se po uzavření příslušného školního roku. Na obtížně splnitelné nebo negativní výsledky je brán zřetel a posuzují se vypracováním upravené verze pro další období.

Zpracoval:

Mgr. Petr Bidelnica

školní metodik prevence SVŠUAŘ